

Teisininko profesijos

Skirtingose Europos Sąjungos (ES) valstybių narių teisinėse ir teismų sistemose egzistuoja daug įvairių teisininkų profesijų, pvz., advokatai, notariai, teisėjai, prokurorai ir teismo pareigūnai. Skirtingose valstybėse narėse teisininkų profesijų atstovai vadinami skirtingai, taip pat gali labai skirtis jų vaidmuo ir padėtis.

Šiame puslapyje pateikiama bendra informacija apie įvairias teisininkų profesijas (apie jų vaidmenį ir funkcijas).

Spustelėjus kurios nors šalies vėliavą, bus pateikta išsami tos šalies informacija.

Jei kurioje nors Europos Sąjungos valstybėje narėje jums reikia rasti teisininką ar su juo pasitarti, galite apsilankyti skyriuje „Rasti...“

Įvadas

Europos Sąjungos teise nereglamentuojamos teisininkų, išskyrus advokatų, profesinės veiklos sąlygos. Teisininkų profesinė veikla paprastai reglamentuojama nacionaliniu lygmeniu. Nors ir gali būti tam tikrų panašumų, kiekvienos valstybės nacionalinės teisės aktai gana smarkiai skiriasi, kadangi jais dažnai įtvirtintos labai senos tradicijos.

Europos Tarybos (ET) Ministrų komitetas pateikė kelias rekomendacijas dėl teisininkų profesijų. Viena tokių iniciatyvų susijusi su advokato profesine veikla. Kita iniciatyva susijusi su teisėjų nepriklausomumu. ET rekomendacijas ir daugiau informacijos šiuo klausimu galite rasti šioje [interneto svetainėje](#).

Be to, [Europos žmogaus teisių konvencijoje](#) teigiama, kad kiekvienas asmuo, kaltinamas nusikaltimo padarymu, turi teisę gintis pats arba padedamas savo paties pasirinkto gynėjo, arba, jei jis neturi pakankamai lėšų tam gynėjui atsilyginti, turi gauti nemokamą advokato pagalbą, kai tai reikalinga teisingumo interesams. Ši sąlyga iš esmės taikoma baudžiamosiose bylose, tačiau [Europos žmogaus teisių teismas](#) (EŽTT) ją praplėtė, įtraukdamas ir civilines bylas.

Teisėjai

Teisėjas arba teisių ginčų arbitras yra pagrindinis pareigūnas, vienas pats arba teisėjų kolegijos sudėtyje vadovaujantis teismui. Teisėjų įgaliojimai, funkcijos, skyrimo būdai, drausmė ir jų ruošimas įvairiose jurisdikcijose labai skiriasi. Teisėjas yra kaip trečiasis arbitras varžybose – jis nešališkai viešame teisme vadovauja teisiniam bylos nagrinėjimui. Teisėjas išklauso visus liudytojus, taip pat bylos šalių pateikiamus kitus parodymus, įvertina šalių patikimumą ir paskelbia nutarimą, remdamasis savo atliktu įstatymo aiškinimu bei savo asmenine nuomone.

Daugiau informacijos apie šią profesiją galite rasti šiose interneto svetainėse:

- [Europos administracinių teismų teisėjų asociacija](#) (AEAJ),

- Europos teisėjų ir prokurorų asociacija (EJPA),
- [Tarptautinė teisėjų asociacija](#) (visų pirma Europos skyrius),
- [Europos teisėjų asociacija demokratijai ir laisvei](#) (MEDEL).

Prokuroras

Prokuratūros atlieka labai svarbų vaidmenį baudžiamosiose bylose. Valstybių narių sistemose numatytas prokurorų vaidmuo, jų užduotys ir įgaliojimai taip pat labai skiriasi.

Teismo darbuotojai

Teismo darbuotojų funkcijos ir pareigybės pavadinimai gali labai skirtis, pavyzdžiui: Prancūzijoje vartojamas terminas „Greffier“, Vokietijoje „Rechtspfleger“, Anglijoje „Court clerk“.

Be to, skirtingose teisinėse sistemose jie gali atlikti skirtingas funkcijas – būti teisėjų arba prokurorų padėjėjai, administruoti teismus ar atsakyti už konkrečius veiksmus vykdant tam tikras procedūras. Priklausomai nuo šalies jie turi įgyti teisinį išsilavinimą, gali teikti teises konsultacijas ir (arba) naudotis tęstinio mokymosi galimybėmis.

Visais atvejais jų vaidmuo teismuose svarbus – jie teikia pagalbą tiek nukentėjusiesiems, tiek kaltinamiesiems ir apskritai užtikrina veiksmingą teisingumo sistemos darbą.

Europoje šios profesijos atstovams atstovauja [Europos teisėsaugos institucijų \(Rechtspfleger\) sąjunga](#) (E.U.R.) – nevyriausybinių organizacija, kuri vienija kelių šalių profesines asociacijas. E.U.R. tikslai, be kita ko, yra dalyvauti rengiant, tobulinant ir derinant teisę Europos ir tarptautiniu lygmenimis; bendradarbiauti su Europos institucijomis; atstovauti savo narių profesiniams interesams ir populiarinti profesiją siekiant veiksmingesnio teisingumo sistemos veikimo.

Antstoliai (teismo pareigūnai)

Teismo pareigūnų profesija reglamentuojama valstybių narių įstatymais, kurie kiekvienoje valstybėje narėje skiriasi.

Europoje šios profesijos atstovams atstovauja [Tarptautinė teismo pareigūnų sąjunga](#) (UIHJ). Tarptautinės teismo pareigūnų sąjungos tikslas – atstovauti savo nariams tarptautinėse organizacijose ir užtikrinti bendradarbiavimą su nacionalinėmis profesinės veiklos įstaigomis. Ji siekia tobulinti nacionalinę procesinę teisę ir tarptautines sutartis ir deda visas pastangas viešindama idėjas, projektus bei iniciatyvas, padedančius judėti į priekį ir stiprinančius teismo pareigūnų nepriklausomumo statusą.

Teismo pareigūnams taip pat atstovauja [Europos teismo pareigūnų rūmai](#) (CEHJ). CEHJ – pagal Belgijos teisę įsteigta ne pelno asociacija – skatina teismo pareigūnus aktyviau dalyvauti bendruose teisininkų projektuose Europos lygmeniu.

Teisininkai

Advokatas, kurį pasamdo fizinis asmuo, bendrovė ar valstybė, yra patikimas kliento patarėjas ir atstovas, profesionalas, kurį gerbia trečioji šalis, taip pat nepakeičiamas dalyvis tinkamai vykdant teisingumą. Įkūnydamas visas šias savybes, advokatas ne tik ištikimai tarnauja savo kliento interesams ir gina jo teises, tačiau taip pat vykdo ir visuomenės advokato funkcijas, t. y. užkerta kelią konfliktams, užtikrina, kad konfliktai būtų sprendžiami pagal pripažintus civilinės, viešosios ir baudžiamosios teisės principus ir atsižvelgiant į teises bei interesus, remia teisės plėtrą ir gina laisvę, teisingumą ir teisinę santvarką.

Advokatų veiklai vadovauja jų valstybės narės profesinės organizacijos ar kompetentingos institucijos (advokatūros ir teisininkų draugijos), kurios atsakingos už profesinio elgesio taisyklių nustatymą ir advokatų drausmės palaikymą.

Europos Sąjungos teisės aktais teisininkų profesinės veiklos sąlygos neregamentuojamos. Tačiau 1998 m. [direktyva](#) nustatytos sąlygos, kuriomis advokatas, įgijęs kvalifikaciją vienoje valstybėje narėje, gali verstis nuolatine advokato praktika kitoje valstybėje narėje.

ES lygmeniu advokatams atstovauja [Europos advokatūrų ir teisininkų draugijų taryba](#) (CCBE) – 1960 m. įsteigta tarptautinė ne pelno asociacija. Sprendžiant visus bendro intereso klausimus, susijusius su advokatų profesinės veiklos vykdymu, ji veikia kaip ES ir Europos nacionalinių advokatūrų ir teisininkų draugijų ryšių palaikymo įstaiga.

Notarai

Notaras – tai teisininkas, įgijęs specializaciją ir įgaliotas atlikti tam tikrus teisinius veiksmus. Pagal užduotis ir pareigas notarai atlieka svarbų vaidmenį valstybinėje įstatymų leidžiamojoje valdžioje 22 valstybėje narėje, kurioje teisėtvara grindžiama kontinentinės teisės tradicija. Europos Sąjungos šalyse, kuriose teisėtvara grindžiama bendrosios teisės tradicija, taip pat yra

notaro profesija; notarai atsakingi už įvairių teisinių paslaugų teikimą, jų funkcijos ir kompetencija iš esmės susijusios su teisės aktais ir priemonėmis, taikytiniais užsienio jurisdikcijose. Jie atlieka svarbų vaidmenį sprendžiant nacionalinei jurisdikcijai priskiriamus tarptautinės prekybos ir komercijos klausimus.

Notarų užduotys visų pirma yra šios:

- parengti privačius dokumentus ir teikti konsultacijas šalims, laikantis pareigos su abejomis šalimis elgtis teisingai. Rengdamas oficialius dokumentus notaras atsako už tokių dokumentų ir už suteiktų konsultacijų teisėtumą. Jis turi supažindinti šalis su jų prisiimamų įsipareigojimų poveikiu ir pasekmėmis;
- užtikrinti savo paruoštų aktų (dokumentų) vykdymą. Aktas gali būti tiesiogiai įregistruojamas oficialiuose protokoluose arba priverstinai vykdomas, jei kuri nors šalis nevykdo savo įsipareigojimų, neprivalant prieš tai kreiptis į teisėją;
- atlikti arbitro vaidmenį – nešališkai ir griežtai laikantis įstatymų suteikti galimybę šalims pasiekti joms abiem priimtina susitarimą.

Notaras yra valstybės pareigūnas (valstybė perduoda dalį įgaliojimų, leidžiančių notarui atlikti viešosios tarnybos misiją), vykdamas nepriklausomos profesinės veiklos funkcijas. Notarams taikomas profesinės veiklos konfidencialumo reikalavimas.

Notaro skyrimo sąlygos panašios į žemesniojo teismo teisėjo skyrimo sąlygas. Notarui galioja tokie patys nepriklausomumo, profesinės praktikos pastovumo ir nešališkumo reikalavimai, jis turi neginčijamus įgaliojimus ir jo veiksmai vykdomi. Jo veiklą prižiūri Teisingumo ministerija.

22 valstybėje narėje, kurioje teisėtvara grindžiama kontinentinės teisės tradicija, yra apie 35 000, o Jungtinėje Karalystėje ir Airijoje, kuriose teisėtvara grindžiama bendrosios teisės tradicija, virš 1 000 visų piliečių labai dirbančių notarų.

Palaikant ryšius su Europos institucijomis Europos Sąjungos šalių, kurių teisėtvara grindžiama kontinentinės teisės tradicija, notarams atstovauja 1993 m. įkurta [Europos Sąjungos notariatų taryba](#) (CNEU). CNEU atstovauja notariatams, veikiantiems visose ES valstybėse narėse, kuriose pagal galiojančią kontinentinės teisės sistemą yra notaro profesija: Austrijoje, Belgijoje, Bulgarijoje, Čekijoje, Estijoje, Graikijoje, Ispanijoje, Italijoje, Kroatijoje, Latvijoje, Lenkijoje, Lietuvoje, Liuksemburge, Maltoje, Nyderlanduose, Portugalijoje, Prancūzijoje, Rumunijoje, Slovakijoje, Slovėnijoje, Vengrijoje ir Vokietijoje. Jungtinėje Karalystėje ir Airijoje, kuriose taikoma bendrosios teisės sistema, dirbantiems notarams atstovauja nacionalinės atstovavimo įstaigos. Tarptautiniu mastu Anglijai ir Velsui, Škotijai, Airijai ir Šiaurės Airijai bendrai atstovauja [Jungtinės Karalystės ir Airijos notarų forumas](#).

Šį puslapį tvarko Europos Komisija. Šiame tinklalapyje pateikta informacija nebūtinai atitinka Europos Komisijos oficialią poziciją. Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą informaciją arba duomenis. Informacija apie ES tinklalapių autorių teises pateikiama teisiniame pranešime.

Paskutinis naujinimas: 21/01/2019